

JORIY MAJBURIYATLAR AUDITINI O'TKAZISH JARAYONIGA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR

T.Ubaydullayev

Namangan muhandislik qurilish instituti, o'qituvchi

Anotatsiya: Ushbu maqolada joriy majburiyatlar auditining ahamiyati, zamonaviy usullar va texnologiyalar, shuningdek, audit jarayonida yuzaga keladigan muammolar va ularni hal etish yo'llari ko'rib chiqiladi. Ushbu tadqiqotda shuningdek, avtomatlashtirilgan tizimlar, data analitika va sun'iy intellekt kabi zamonaviy texnologiyalarning auditi olib borishdagi roli ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: Joriy majburiyatlar, audit, zamonaviy yondashuvlar, avtomatlashtirish, data analitika, sun'iy intellect, moliyaviy hisobot

Bugungi kunda global iqtisodiyotning tez o'zgarishi, raqamli texnologiyalarning rivojlanishi va kompaniyalar orasidagi raqobat kuchayishi audit jarayonlariga yangi talablar qo'yadi. Joriy majburiyatlar, ya'ni kompaniyaning moliyaviy va boshqa majburiyatlari, audit jarayonida muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada joriy majburiyatlar auditini o'tkazish jarayonida qo'llanilayotgan zamonaviy yondashuvlarni ko'rib chiqamiz. Joriy majburiyatlar auditini o'tkazish jarayoni tashkilotlarning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda biznes muhitining tezkor o'zgarishi, xalqaro iqtisodiyotdagi o'zgarishlar va yangi qonunchilik talablarini hisobga olgan holda, audit jarayonlari ham yangilanmoqda. Zamonaviy yondashuvlar, an'anaviy audit metodologiyalarini takomillashtirishga xizmat qiladi va auditorlarga yanada chuqurroq tahlil qilish imkonini beradi.

Joriy majburiyatlar – bu tashkilotning qisqa muddatli moliyaviy majburiyatlari bo'lib, ularning to'g'ri boshqarilishi kompaniyaning likvidlik darajasiga bevosita ta'sir

ko'rsatadi. Shuning uchun joriy majburiyatlarni audit qilish, ularning to'g'ri hisoblanishi va vaqtida bajarilishi auditorlik tekshiruvi jarayonining ajralmas qismidir[1].

Zamonaviy yondashuvlar auditorlik jarayonida yuqori texnologiyalarni, masofadan turib audit o'tkazishni va analitik usullarni qo'llashni o'z ichiga oladi. Bunday yondashuvlar auditorlarga yanada samarali va tezkor tahlil o'tkazishga yordam beradi, shuningdek, risklarni aniqlash va baholash jarayonini soddalashtiradi. Bundan tashqari, raqamli transformatsiya davrida ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish jarayonlari avtomatlashtirilmoqda. Bu esa auditorlarga katta hajmdagi ma'lumotlarni tezda qayta ishlash imkonini beradi hamda xatoliklarni aniqlashda yordam beradi[2]. Ushbu maqolada joriy majburiyatlar auditining zamonaviy yondashuvlari haqida batafsil ma'lumot beriladi. Bu yondashuvlarning afzalliklari, ulardan foydalanish imkoniyatlari va amaliyoti ko'rib chiqiladi. Maqsadimiz - joriy majburiyatlar auditini yanada samarali o'tkazish uchun zamonaviy metodologiyalarni tushunishga yordam berishdir.

Joriy majburiyatlar auditini – bu tashkilotning joriy moliyaviy majburiyatlarini (masalan, qarzlarni, to'lovlar) baholash va tasdiqlash jarayoni. Bu jarayonning asosiy maqsadi kompaniyaning moliya holatini aniqlash, risklarni baholash va boshqarishdir[3].

Raqamli texnologiyalar auditorlik jarayonini sezilarli darajada osonlashtiradi. Masalan:

- Big Data analitikasi: Auditorlikda katta ma'lumotlardan foydalanish orqali joriy majburiyatlarning aniq tahlilini amalga oshirish mumkin.

- Sun'iy intellekt (AI): Audit jarayonida AI yordamida avtomatlashtirilgan tahlillar o'tkazilishi mumkin, bu esa auditorlarning ish vaqtini tejaydi.

Zamonaviy auditorlikda risk asosidagi yondashuv muhim ahamiyatga ega bo'lib bormoqda:

- Risklarni aniqlash: Auditor joriy majburiyatlarning qaysi qismlari eng ko'p risklarga duch kelishini aniqlashi kerak.

- Risklarni boshqarish: Tizimdagi zaif joylarni aniqlab, ularni bartaraf etuvchi chora-tadbirlarni taklif etish.

Boshqa bo'limlar bilan integratsiya qilish auditorlik jarayonining samaradorligini oshiradi:

- Moliya va ichki nazorat bo'limlari bilan hamkorlik: Joriy majburiyatlarning to'g'riligini ta'minlash uchun ushbu bo'limlarga yaqin aloqada bo'lish zarur.

- Tashqi auditorlar bilan hamkorlik: Tashqi auditorlarning fikr-mulohazalari orqali ichki audit sifatini yanada oshirish mumkin.

Xalqaro moliya hisobotlari standarti (IFRS) kabi yangi standartlarga moslashtirish audit jarayonida muhim rol o'ynaydi:

- IFRS ga mos keladigan hisobot shakllarini ishlab chiqish: Bu tashkilotning xalqaro miqyosda tan olinishi uchun zarur.

- Ushbu standartlarga mos ravishda auditni amalga oshirish: Audit jarayoni vaqtida bu standartlarga e'tibor berilishi lozim.

Joriy majburiyatlar auditini o'tkazishda zamonaviy yondashuvlar nafaqat sifatni oshiradi, balki audit jarayonining samaradorligini ham ta'minlaydi. Raqamli texnologiyalar, risk asosidagi yondashuv, integratsiya va yangi standartlarga moslashuv kabi omillar auditorlik faoliyatining kelajagini belgilab beradi. Tahlil qilingan yondashuvlardan foydalangan holda tashkilotlarda joriy majburiyatlarni audit qilish samarali va ishonchli amalga oshirilishi mumkin.

Joriy majburiyatlar auditining zamonaviy yondashuvlari bugungi kunda tashkilotlarga o'z moliya holatini yaxshilash va risklarni kamaytirishga yordam beradi. Texnologiyalarni qo'llash auditorlik jarayonini tezlashtirish bilan birga aniqlikni ham oshiradi. Shu sababli, auditorlik faoliyatida zamonaviy usullarni joriy etish har qanday tashkilot uchun zarur hisoblanadi. Kelajakda bunday yondashuvlarning rivojlanishi joriy majburiyatlarni nazorat qilish va boshqarishda yangi imkoniyatlarni ochishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. KPMG International (2021). "Future of Audit".
2. Deloitte (2022). "The evolution of auditing in a digital world".
3. International Financial Reporting Standards Foundation (IFRS).
4. Akbarjon, I. (2024). XARAJATLARNI BUDJETLASHTIRISH BIZNES REJANING MUHIM ASOSI SIFATIDA. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 41(5), 22-28.

5. Voxodir o'g'li, I. A. (2023). ACCOUNTING AND ANALYSIS OF COSTS AS A BASIS OF BUDGETING. *ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 8.071, 12(04)*, 9-12.
6. Ўғли Исомухамедов, А. Б., & Икромиддин Кутбиддинович, С. (2023). БЮДЖЕТЛАШТИРИШДА ЗАМОНАВИЙ ЁНДАШУВЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ. *GOLDEN BRAIN, 1(11)*, 406-412.
7. Voxodir o'g'li, I. A. (2022). FEATURES OF ACCOUNTING IN SMALL BUSINESS. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development, 5*, 64-70.
8. Kadirov, S., Isomukhamedov, A., Ergashev, O., & Bakhriev, A. (2021). *The Method of Increasing the Power Indicators of Engines of Gas-Cylinder Vehicles in Mountainous and Foothill Conditions* (No. 5398). EasyChair.
9. Сирожиддинов, И. К., & Исомухамедов, А. Б. (2022). Развитие экспортной направленности сельскохозяйственного производства.
10. Isomuhamedov, A. (2023). ORGANIZATION OF ACCOUNTING IN STRUCTURES OF A SMALL BUSINESS IN THE CONSTRUCTION FIELD. *INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876, 17(12)*, 27-32.
11. Isomukhamedov, A., & Sirojiddinov, I. (2022, January). DETERMINING AND ACCOUNTING FOR THE COST OF PRODUCTION IN SMALL BUSINESSES IN THE MANUFACTURING SECTOR. In *Conference Zone* (pp. 241-243).
12. Lubis, S. N., Menglikulov, B., Shichiyakh, R., Farrux, Q., Ugli, B. O., Karimbaevna, T. M., ... & Jasur, S. (2024). Temporal and spatial dynamics of bovine spongiform encephalopathy prevalence in Akmola Province, Kazakhstan: Implications for disease management and control. *Caspian Journal of Environmental Sciences, 22(2)*, 431-442.
13. Abdulazizovich, X. U. B. (2024). MOLIYAVIY AKTIVLAR TASNIFINI TAKOMILLASHTIRISH. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 41(2)*, 82-86.
14. Abdulazizovich, K. U. (2022). Improving Methodological Approaches to Financial Asset Accounting. *INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876, 16(4)*, 56-62.
15. Abdulazizovich, X. U. B. (2023). XALQARO QOIDALAR ASOSIDA QIMMATLI QOG'OZLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH.
16. Abdulazizovich, K. U. IMPROVING THE REFLECTION OF MONEY AND CASH EQUIVALENT IN THE ACCOUNTING BALANCE. *Dear Academicians & Research Scholars, 55*.
17. Abdulazizovich, K. U. B. (2023). Improvement Of Information About Accounts Receivable In Current Assets In The Balance Sheet Based On International Standards. *Journal of Survey in Fisheries Sciences, 10(2S)*, 2849-2859.
18. Khakimov, B. J., Alimov, B. B., Kholmirezayev, U. A., & Polechov, A. X. (2013). theory of Economic Analysis. *Tashkent" economics-finance"—2013*.
19. Abdulazizovich, K. U. (2023). POSITIVE ASPECTS OF THE CASH METHOD IN SMALL ENTERPRISES UNDER UNUSUAL CIRCUMSTANCES. *ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 8.071, 12(11)*, 38-47.
20. Холмирзаев, У. А. (2023). ДЕБИТОР ҚАРЗЛАРИНИ АЙЛАНИШИ ТАҲЛИЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ: ДЕБИТОР ҚАРЗЛАРИНИ АЙЛАНИШИ ТАҲЛИЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ.
21. Holmirzaev, U. A. (2020). Financial assets and improvements of their analysis. *Экономика и социум, 1 (68)*, 102-105.
22. Abdulazizovich, X. U. B. Moliyaviy aktivlar hisobini yuritishda xalqaro standartlar qoidalarini qo'llash masalalari. *Ilmiy monografiya. Toshkent—2023*.

23. Xolmirzayev, U. B., & Ergashev, I. (2024). SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH TIZIMI. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*, 3(5), 109-115.
24. Хакимов, Б., Талабоев, Х., & Холмирзаев, У. (2021). ВОПРОСЫ УЛУЧШЕНИЯ АНАЛИЗА ОБРАЩЕНИЯ ДОЛГОВОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ НАПРАВЛЕНИЯ. *Экономика и социум*, (6-2 (85)), 441-446.
25. Xolmirzayev, U. B., & Hakimova, G. Z. (2024). SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI AMALGA OSHIRISHNING MOLIYAVIY MEKANIZMI. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 10, 96-98.
26. Abdulazizovich, X. U. B., & Abdullajanovich, U. T. (2024). SANOAT ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYAT YO 'NALISHLARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 41(5), 17-21.
27. Khakimov, J. B., & Kholmirzayev, A. U. (2021). Positive Aspects Of Cash Method In Small Enterprises In The Context Of Pandemic. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(7).
28. Abdulazizovich, X. U. B., & Muhabbat, N. (2024). INCREASING COMPETITIVENESS IN THE COMMODITY MARKET IN INDUSTRIAL ENTERPRISES. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 42(1), 197-206.
29. Холмирзаев, У. А., & Самижонова, Ш. С. (2022). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОТРАЖЕНИЯ ДЕНЕГ В БУХГАЛТЕРСКОМ БАЛАНСЕ. *Экономика и социум*, (5-2 (92)), 755-766.
30. Холмирзаев, У. А., & Камолдинов, О. О. (2022). АСПЕКТЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ ИНФОРМАЦИИ О ДЕБИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ ПО ОБОРОТНЫМ СРЕДСТВАМ В БУХГАЛТЕРСКОМ БАЛАНСЕ. *Экономика и социум*, (5-2 (92)), 767-779.
31. Убайдуллаев, Т., & Холмирзаев, У. (2019). ФАКТОРЫ И ТЕНДЕНЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА. *Мировая наука*, (1 (22)), 299-302.
32. Gulshirin, J., & Abdulazizovich, X. U. B. (2022, March). INCREASING THE EFFICIENCY OF INVESTMENT IN THE DEVELOPMENT OF EXPORT DIVERSIFICATION IN THE REGION. In *Conference Zone* (pp. 277-281).
33. Khakimov, B., & Kholmirzayev, U. (2020). Improving Cash Accounting And Analysis On The Basis Of International Experiences. *International Finance and Accounting*, 2020(1), 18.
34. Hakimov, B., Yunusov, M., & Holmirzayev, U. (2018). Elaboration of The Balance Sheet Liquidity Analysis-Requirements of The Period. *International Finance and Accounting*, 100.
35. Xolmirzaev, U. A., & Juraev, E. S. (2020). Problems of improvement of debtor debt debt analysis. *Мировая наука*, (1 (34)), 100-105.
36. Sirojiddinov, I., Xolmirzaev, U., & Axmadjonova, M. (2021). THE NEED AND FACTORS TO ACCELERATE THE DEVELOPMENT OF PRIVATE ENTREPRENEURSHIP. *Интернаука*, (21-5), 14-16.
37. Камолов, А. А., & Холмирзаев, У. А. (2016). Малый бизнес и частное предпринимательство в Узбекистане. *Вопросы экономики и управления*, (5), 182-184.
38. Abdulazizovich, X. U. B., Qutbiddinovich, S. I., & Sobirjon o'g'li, J. E. (2021). Positive aspects of the cash method in small businesses in a pandemic environment. *American Journal of Economics and Business Management*, 4(3), 1-8.
39. Abdurahmon, K., & Abdulazizovich, K. U. (2021, December). Some Issues of Improving Securities Accounting. In *Conference Zone* (pp. 129-132).
40. Abdulazizov, K. U., Sherzod, I., & Abdulkhodinevna, S. M. (2022). IMPROVING THE METHODOLOGICAL BASIS OF ACCOUNTING FOR FINANCIAL ASSETS. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036*, 11, 34-39.

41. Kamolov, A. A., & Xolmirzayev, U. A. (2018). Economic Laws And Categories. *Экономика и социум*, (2 (45)), 34-36.
42. Abdulazizovich, K. U. B., & Tursunpolatovna, N. N. (2023). Improving Reflection Of Information About Cash And Equivalents In The Accounting Balance Sheet On The Basis Of International Standards. *Journal of Survey in Fisheries Sciences*, 10(2S), 2107-2114.
43. Abdullaevich, A. O., & Abdulazizovich, K. U. B. (2023). The Importance of Infrastructure in Facilitating the Business Environment. *Journal of Survey in Fisheries Sciences*, 10(2S), 3695-3702.
44. Kholmirzaev, U. B. A., & Ubaydullayev, T. A. (2023). Improving the classification of financial assets according to the economic content. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(1), 203-209.
45. Qutbiddinovich, S. I., & Abdulazizovich, X. U. B. (2023). GAAP ASOSIGA QO'YILGAN MOLIYAVIY HISOB KONTSEPTSIYALARI. *Interpretation and researches*, 1(3), 42-50.
46. Kamalov, A. A., & Xolmirzayev, U. A. (2016). Small business and private entrepreneurship in Uzbekistan. *Questions of Economics and Management*, 5(7), 6.
47. Xolmirzaev, U. B. A., & Madaliev, M. R. (2023). MOLIYIY HISOBOTLARNING QAYTA KO'RIB CHIQLISHIDA XALQARO TALABLARGA RIOYA ETILISHI ZARURLIGI. *Educational research in universal sciences*, 2(3), 424-432.
48. Xolmirzayev, U. A., & Xakimova, G. A. (2023). XO'JALIK YURITUVCHI SUB'EKTLARDA DEBITOR QARZLARINING AYLANISHI TAHLILIGA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR: XO'JALIK YURITUVCHI SUB'EKTLARDA DEBITOR QARZLARINING AYLANISHI TAHLILIGA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR.
49. O'g'li, J. E. S., & Abdulazizovich, X. U. B. (2019). Profits of housekeeping and its development. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 8(4), 419-423.
50. Juraev, E. S., & Xolmirzayev, U. A. (2020). Supporting small business subjects by tax reforms. *Экономика и социум*, (1 (68)), 48-52.
51. Xolmirzaev, U., Juraev, E., & Axmadjonova, M. (2021). The role of accounting in small business management. *Интернаука*, (21-5), 20-22.
52. Juraev, E., Xolmirzaev, U. A., & Rustamova, M. (2021). INCREASING THE EFFICIENCY OF REAL INVESTMENT IN THE CONDITIONS OF ECONOMIC LIBERATION. *Интернаука*, (21-5), 9-11.
53. Abdulazizovich, X. U. B., & Djabirxanovna, N. M. (2024). MOLIYAVIY AKTIVLAR HISOBINING TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI. *Modern education and development*, 12(3), 288-297.
- Abdulazizovich, X. U. B., & Raxmjjonovna, M. N. (2024). QIMMATLI QOG'OZLARNI ANALITIK HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI. *Modern education and development*, 12(4), 18-28.